

OBSAH

1. EPIDEMIOLOGIE A PATOGENEZE MNOHOČETNÉHO MYELOMU

1.1.	Historie	11
	Ivan Špicka	
1.2.	Epidemiologie	14
	Ivan Špicka, Jan Straub	
1.3.	Vývoj lymfocytů B, imunoglobuliny	15
	Jiřína Bartuňková	
1.3.1.	Lymfocyty B	15
1.3.2.	Imunoglobuliny	16
	Typy a izotypy imunoglobulinů	16
	Idiotypy	16
	Polyklonální a monoklonální imunoglobuliny	17
1.3.3.	Migrace a diferenciace lymfocytů B a dynamika protilátkové reakce	17
1.3.4.	Vývoj lymfocytů B a protilátek v ontogenezi	18
1.4.	Hemopoetické buněčné linie myelomu a plazmocytomu	19
	Petr Stöckbauer	
1.5.	Experimentální vývoj malignit s produkcí monoklonálního imunoglobulinu	20
	Jiřína Bartuňková	
1.5.1.	Myší model 5TMM	20
1.5.2.	Myší plazmocytom indukovaný chemicky	20

1.5.3.	Xenotransplantace lidských myelomových buněk myším typu SCID	20
1.5.4.	Model SCID-hu	21
1.6.	Povaha maligní populace	22
	Ivan Špicka	
1.7.	Patogeneze	23
	Ivan Špicka	
1.7.1.	Interakce s mikropřestředím kostní dřeně	23
1.7.2.	Adhezivní molekuly	23
1.7.3.	Cytokiny	24
1.7.4.	Interferony	24
1.7.5.	Nitrobenzénové enzymatické systémy	25
1.7.6.	Metaloproteinázý	25
1.7.7.	Angiogeneze	25
1.8.	Cytogenetika	26
	Kyra Michalová, Zuzana Zemanová	
1.8.1.	Klasická cytotogenetika	26
1.8.2.	Molekulární cytotogenetika	26
	Fluorescenční in situ hybridizace	26
	Sondy DNA	26
1.8.3.	Komparativní genomová hybridizace	29
1.8.4.	Molekulární cytotogenetika	30
	Početní změny chromosomů	30
	Strukturní přestavby chromosomů	31
	Translokace	31
	Delece	31
	Přestavby c-myc genu	32
	Další cytotogenetické změny	32

1.8.5. Zhdnocení významu chromosomových změn	32
1.9. Imunofenotypizace	33
<i>Josef Karban</i>	
1.10. Patogeneze kostního postižení	36
<i>Ivan Špička</i>	

2. KLINICKÉ PROJEVY A DIAGNOSTIKA MNOHOČETNÉHO MYELOMU

2.1. Klinické projevy	39
<i>Ivan Špička</i>	
2.2. Základy diagnostiky, klinické stážování	41
<i>Ivan Špička</i>	
2.3. Morfologické rysy	44
<i>Vít Campr</i>	
2.3.1. Morfologický obraz nefropatie	46
Zdenka Vernerová	
Myelomová nefropatie (myelomová ledvina)	46
Amyloidóza	47
Onemocnění z depozice monoklonálních imunoglobulinů	48
2.4. Detekce M proteinu, další laboratorní nálezy, jehich význam a interpretace	50
<i>Luběna Hachová, Eva Jarolímková, Tomáš Zima</i>	
2.4.1. Charakteristika M proteinu	50
2.4.2. Elektroforéza sérových bílkovin	50
2.4.3. Imunoelektroforéza	51
2.4.4. Imunoafixační elektroforéza	51
2.4.5. Imunoturbidimetrie	52
2.4.6. Imunonefometrie	52
2.4.7. Stanovení volných lehkých řetězců v séru	52
2.4.8. Ostatní sledované markery	52
2.4.9. Monitorace kostní přestavby	53
2.5. Radiodiagnostika	54
<i>Josef Horčík</i>	
2.5.1. Skiagrafie	54
2.5.2. Magnetická rezonance	54
2.5.3. Počítačová tomografie a ultrasonografie	55
2.5.4. Ablační metody	55
2.5.5. Pozitronová emisní tomografie	55
2.6. Prognostické faktory	57
<i>Ivan Špička</i>	
2.6.1. Beta ₂ -mikroglobulin	57
2.6.2. Počet buněk v S fázi	57
2.6.3. Cytogenetické změny	57
2.6.4. Morfologie plazmatických buněk	58
2.6.5. Sérové a dřeňové hladiny cytokinů, adhezivních molekul, markerů kostního metabolismu	58
2.6.6. Další (»klasické«) faktory	58
2.6.7. Nový prognostický index	58
2.7. Monoklonální gamapatie nejasného významu	60
<i>Ivan Špička</i>	
2.8. Méně časté formy myelomu	61
<i>Ivan Špička</i>	
2.8.1. »Doutnající« myelom	61

2.8.2. Nesekretorický myelom	61
2.8.3. Solitární kostní plazmocytom	61
2.8.4. IgD myelom	62
2.8.5. IgE a IgM myelom	62
2.8.6. Osteosklerotický myelom	62
2.8.7. Plazmocelulární leukémie	62

2.9. Primární amyloidóza	63

Romana Ryšavá, Ivan Špička

2.10. Waldenströmová makroglobulinémie	66

Evžen Gregora

2.11. Další lymfoproliferace s tvorbou monoklonálního imunoglobulinu	69

Evžen Gregora

2.11.1. B chronická lymfatická leukémie	69

2.11.2. B non-hodgkinské lymfomy	69

2.11.3. Castlemanova choroba	69

2.11.4. Schnitzlerův syndrom	69

3. TERAPIE MNOHOČETNÉHO MYELOMU

3.1. Základy terapie, hodnocení efektu léčby	71
<i>Ivan Špička</i>	
3.2. Konvenční léčba	74
<i>Ivan Špička</i>	
3.3. Vysokodávkovaná terapie s autologní transplantací	77
<i>Marek Trnáň</i>	
3.3.1. Výsledky nerandomizovaných studií	77
3.3.2. Výsledky randomizovaných studií srovnávacích transplantaci léčbu s kontrolní terapií	77
3.3.3. Vysokodávkovaná terapie	78
3.3.4. Zdroj krvetvorných buněk	79
3.3.5. Autologní transplantace ve speciálních situacích	80
3.4. Alogenní transplantace	82
<i>Antonín Vítek</i>	
3.5. Radioterapie	84
<i>Luboš Petruželka, Jiří Kuboš</i>	
3.5.1. Primární léčba lokalizovaného onemocnění	84
3.5.2. Paliativní ozáření bolestivých kostních ložisek	84
3.5.3. Paliativní ozáření osteolytických lézí s hrozící patologickou frakture	84
3.5.4. Paliativní ozáření při komprezi míchy či mísních kořenů	84
3.5.5. Celotělové ozářování	85
3.6. Neurochirurgická terapie	86
<i>Jan Klener</i>	
3.7. Udržovací terapie	89
<i>Ivan Špička</i>	
3.8. Léčba refrakterních forem	90
<i>Ivan Špička, Evžen Gregora</i>	
3.8.1. Thalidomid	90
3.9. Nové léky	92
<i>Evžen Gregora, Ivan Špička</i>	
3.9.1. Imunomodulační léky	92

3.9.2. Inhibitory VEGF	92
3.9.3. Inhibitory proteasomů	92
3.9.4. Arsenic trioxid	93
3.9.5. Další perspektivní preparáty	93
3.10. Imunoterapie	94
<i>Jiřina Bartůšková</i>	
3.10.1. Imunoterapie založená na protitělích	94
3.10.2. Protinádorové vakcíny	94
3.10.3. Adoptivní terapie	95
3.10.4. Imunoterapie produkty imunitního systému	95
4. KOMPLIKACE MNOHOČETNÉHO MYELOMU	
4.1. Imunodeficience	97
<i>Jiřina Bartůšková</i>	
4.1.1. Imunodeficienze v důsledku maligní proliferace plazmocytů	97
4.1.2. Imunodeficienze v důsledku tvorby paraproteinu	98
4.1.3. Imunodeficienze v souvislosti s léčebnými postupy	98
4.1.4. Imunodeficienze spojená s transplantací kmenových buněk	98
4.2. Anémie	100
<i>Ivan Špička</i>	
4.3. Kostní postižení	101
<i>Ivan Špička</i>	
4.4. Postižení ledvin	104
<i>Miroslav Merta, Ivan Špička</i>	
4.4.1. Základní typy postižení ledvin	104
4.5. Hyperkalcemie a hyperviskózní syndrom	107
<i>Miroslav Merta</i>	
4.5.1. Hyperkalcemie	107
4.5.2. Hyperviskózní syndrom	107
4.6. Poruchy hemostázy	109
<i>Ivan Špička</i>	
4.7. Neuropatie při monoklonální gamapatii	111
<i>Radim Mazanec</i>	
4.7.1. Neuropatie při IgM MGUS	111
4.7.2. Neuropatie při MGUS s příznaky CIDP	111
4.7.3. Neuropatie při Waldenströmově makroglobulinémii	112
4.7.4. Neuropatie při kryoglobulinémii	112
4.7.5. Neuropatie při IgG/IgA monoklonální gamapatii	112
Neuropatie při osteolytickém/ osteosklerotickém myelому	112
Neuropatie při solitárním plazmocytomu	113
POEMS syndrom	113
Primární amyloidóza	113
Polyneuropatie při IgG/IgA MGUS bez amyloidózy	113
4.7.6. Léčba	113
4.8. Mnohočetný myelom a monoklonální gamapatie z pohledu kardiologa	115
<i>Vilém Danzig, Zdena Danzgová</i>	
4.8.1. Amyloidóza	115
Restriktivní kardiomyopatie	115
Srdeční insuficie	115
Hypotenze	115
Srdeční arytmie	115
4.8.2. Hyperkalcemie	117
4.8.3. Anémie	117
4.8.4. Ovlivnění srdečních funkcí chemoterapií	117
4.8.5. Modifikace kardiologické medikace u mnohočetného myelomu	117
4.9. Kožní projevy monoklonálních gamapatí	118
<i>Jiří Štok</i>	
SEZNAM ZKRATEK	
REJSTŘÍK	